

Чорні водяні лілїї

Про книгу

У Живерні, улюбленому містечку Клода Моне, зазвичай тихому і спокійному, сталося вбивство... В основі сюжету - життя трьох жінок: дівчинки-художниці, молодої чарівної вчительки й старенької пані, яка бачить і знає все. Усі троє геть різні, проте їх об'єднує одна таємниця: вони мріють назавжди поїхати звідси. Та чи так легко покинути свою золоту клітку? До того ж містечком ширяться чутки про викрадені картини Моне, серед яких нібито має бути відоме полотно - «Водяні лілії» в чорних тонах. І на тлі всього цього вирує руйнівна пристрасть...

МІШЕЛЬ БЮССІ

ЧОРНІ ВОДЯНІ ЛІЛІЇ

№1 автор
детективних
романів

Перекладено
у 35 країнах
світу

 Vivat
ВИДАВНИЦТВО

ПРЕМІЯ ГЮСТАВА ФЛОБЕРА

МІШЕЛЬ БЮССІ
ЧОРНІ
ВОДЯНІ ЛІЛІЇ

Роман

Завдяки Моне ми не бачимо реальний світ, а відчуваємо його
видимість.

Ф. Робер-Кемпф, газета «Орор», 1908

Ні! Ні! Нічого чорного для Моне! Чорний — це не колір!

*Жорж Клемансо, біля труни Клода Моне
(Мішель де Декер, «Клод Моне», 2009)*

В одному містечку жили собі три жінки.

Перша була лихою, друга — брехункою, а третя — егоїсткою.

Містечко мало гарну назву, наче то був сад, — Живерні.

Перша жінка жила у великому млині на березі річки, коло шосе Руа; друга — у квартирі з мансардою в будівлі школи на вулиці Бланш Ошеде-Моне; а третя мешкала зі своєю матусею в маленькому будиночку, де на стінах уже стала відлущуватися фарба, на вулиці Шато-Д'О.

За віком вони теж були різні. Першій уже виповнилося вісімдесят, і вона була вдовою. Або майже вдовою. Другій було тридцять шість, і вона ніколи не зраджувала чоловіка. Принаймні дотепер. Третій мало виповнитись одинадцять, і всі хлопці в школі мріяли про її увагу. Перша завжди вбиралася в чорне, друга фарбувалася для коханого, а третя хоч як заплітала волосся — воно вибивалося й тріпотіло на вітру.

Ви зрозуміли. Усі троє були геть різними. Проте мали спільну рису, своєрідну таємницю: усі троє мріяли поїхати звідси. Так, справді, поїхати з Живерні, цього відомого містечка, сама назва якого в багатьох людей уже викликає бажання вирушити з іншого кінця світу тільки заради того, щоб погуляти тут упродовж кількох годин.

І зрозуміло чому. Усе через художників-імпресіоністів.

Перша жінка, найстарша, була власницею красивої картини, друга дуже цікавилася творчими особистостями, третя, наймолодша, добре малювала. Навіть дуже добре.

Це дивне бажання — поїхати з Живерні. Ви так не гадаєте? Усі троє вважали це місце за в'язницю, великий і гарний сад, огорожений ґратами. Як парк лікарні для божевільних. Оптична ілюзія, омана. Як картина, за рамки якої неможливо вийти. Насправді третя, наймолодша, шукала батька. Деінде. Друга прагнула кохання. Третя, найстарша, багато чого знала про двох перших.

Утім, одного разу ворота саду прочинили — лише на тринадцять днів. Точніше, з тринадцятого по двадцять п'яте травня дві тисячі десятого року. Ґрати Живерні зникли для них! Тільки для них — саме

так вони вважали. Але ж правила гри жорстокі, тільки одна з трьох могла втекти. Двом іншим доведеться вмерти. Так мало відбутися.

Ці тринадцять днів були своєрідним винятком із правил їхнього звичного життя. Занадто коротким. І жорстким. Усе розпочалося першого дня з убивства й закінчилося ще одним останнього дня. Дивно, що поліціанти цікавилися лише другою жінкою, найвродливішою; третій, найбільш безневинній, випало самій вести розслідування. Перша, найнепомітніша, могла спокійно спостерігати за всіма. Ба навіть убити!

Лише тринадцять днів. Для втечі цього досить.

Отже, три жінки мешкали в одному містечку.

Третя була найобдарованішою, друга — найхитрішою, перша — найрішучішою.

Як ви вважаєте, кому пощастить утекти?

Третя, наймолодша, звалася Фанетта Морель; друга — Стефані Дюпен; а перша, найстарша, — це я.

ДЕНЬ ПЕРШИЙ

13 травня 2010

(Живерні)

Натовп

1

Чисту річкову воду забарвлювали тонкі смужки рожевого кольору, немов струмінь, що в ньому миють пензлик, набув невловимого пастельного відтінку.

— Ні, Нептуне!

За течією колір потоку змінювався, додавалася зелена барва диких трав, що ростуть на крутих берегах річки, та охристий відтінок коріння тополь і верб. Ніжний розмитий півтон...

Колір мені навіть сподобався. От тільки це не від прополосканої у воді палітри художника — це з пробитої голови Жерома Морваля. Брутально пробитої. Кров витікала з глибокої рани у верхній частині черепа, дуже чіткої та чистої, омитої протокою річки Епт, у яку занурено голову.

Моя німецька вівчарка підбігла й принюхалася.

Я знову закричала, цього разу наполегливіше:

— Ні, Нептуне! Відійди!

Підозрюю, що труп швидко знайдуть. Навіть попри те, що зараз лише шоста ранку, хтось напевне проминатиме це місце: художник, чи бігун, чи збирач равликів... котрийсь із перехожих натрапить на тіло.

Я не наближалася, спираючись на ціпок. Земля грузька, за останні дні випали рясні дощі, тому береги річки обвалювалися. У свої вісімдесят чотири роки я не мала жодного бажання вдавати із себе русалку, навіть у малесенькому струмочку, менше ніж метр завширшки, половину потоку якого відведено на те, щоб жити сади Клода Моне. Проте, здається, це вже не так працює. Тепер існує

підземна свердловина для забезпечення водою ставка з водяними ліліями.

— Нептуне, ходімо далі.

Я заступила псові шлях ціпком, щоб він не тицьнув носом у розірваний сірий піджак Жерома Морваля. Туди, де друга рана. Поцілено простісінько в серце.

— Ворушись! Нема чого тут затримуватись!

Ще раз подивилася на кладку поперед себе й рушила в бік дороги. Годі й казати, вона в чудовому стані. Деревя, які найбільше розрослися, зрубали при корені. Траву на схилах викосили. Ще б пак, цією дорогою щодня ходять тисячі туристів. Тут можна легко пересуватися на інвалідному візку, гуляти з дитячим візочком чи зі старечим ціпком. Отак, як я!

— Ну ж бо, Нептуне!

Я звернула трохи далі, там, де річка Епт розділена на два рукави, загороджені греблею та невеликим водоспадом. По той бік видно сади Моне, з водяними ліліями, японським містком, оранжереею... Дивно, але я народилася тут тисяча дев'ятсот двадцять шостого, коли не стало Клода Моне. Протягом тривалого часу після його смерті, упродовж майже п'ятдесяти років, ці сади були замкнені, забуті, занедбані. Сьогодні справа зрушила з мертвої точки, і щороку кілька десятків тисяч японців, американців, росіян або австралійців їдуть бозна-звідки лише для того, щоб тинятися Живерні. Сади Моне стали священним храмом, Меккою, собором... До речі, ці тисячі паломників незабаром з'являться.

Я зиркнула на годинник. 6:02. Ще є кілька годин.

Рушила вперед.

З-поміж тополь і величезних білокопитників пильно дивився на мене злим поглядом, немов сердитий сусід, Клод Моне з бюста: густа борода й капелюх, що звіддалік скидався на солом'яний бриль. Табличка зі слонової кістки нагадувала, що бюст урочисто відкрили дві тисячі сьомого року. Поряд на дерев'яній дошці є уточнення: «Господар наглядає за лугом». Своім лугом! Поля, що стеляться вздовж маленького потічка до річки Епт і далі до Сени, ряди тополь, лісисті пагорби немов тонуть у м'яких хвилях зелені. Дивовижні місця, які зображав митець. Недоторкані, непорушні... Наче вкриті

лаком і навіки завмерлі, як на вернісажі! Так, о шостій ранку це місце ще може викликати ілюзії.

Споглядаю незайманий обрій, зітканий із полів пшениці, кукурудзи, маків. Проте я вам не брехатиму. Насправді тепер луг Моне протягом усього дня — це стоянка для автівок. Навіть чотири стоянки, якщо бути точною, і вони розміщені там, неначе такі собі асфальтові пелюстки лілії. У своєму віці я можу дозволити собі таке казати. Адже сама бачила, як змінювався цей краєвид рік за роком.

Сьогодні сільський рай Клода Моне — просто антураж, така сама розвага, як звичайнісінький гіпермаркет!

Кілька метрів Нептун ішов за мною, а потім побіг уперед через парковку, помітив дерев'яну поперечину й помчав у поля, аж туди, де зливаються Епт і Сена, до цього клаптика землі з дивною назвою Кропив'яний острів, що втиснувся між двох річок.

Я зітхнула та попростувала дорогою далі. У своєму віці я вже не бігаю за собакою. Дивилася, як він віддалився, а відтак повернувся, немов кепкував із мене. Я не наважилась покликати його. Занадто рання година. Нептун знову зник у полі пшениці. Отак завжди. Бігає за сотню метрів переді мною! Усі мешканці Живерні знали цього собаку, проте, гадаю, мало кому відомо, що він мій.

Ішла повз парковку в бік млина Шеннв'єр. Саме там я жила. Хотіла повернутися, поки не з'явився натовп. Млин Шеннв'єр здалеку здавався найгарнішою спорудою поблизу садів Моне, єдиною, що побудована над маленькою річкою; та відколи луг перетворили на звалище листового металу та коліс, я почуваюсь тут як рідкісна тварина на межі зникнення, яку посадили в клітку, аби роззяви приходили повітрішатися, постежити й сфотографувати. Є лише чотири мости, якими можна дістатися з парковки в містечко через річку. Один із них перекинутий через потік саме біля мого дому. До вісімнадцятої години почувалася так, неначе я в облозі. Потім містечко затихало, луг знов належав тільки вербам, а Клод Моне міг підіймати свої бронзові повіки і вже не затулятися бородою від запаху бітуму.

Побачила перед собою, як вітер гойдав акварельно-зелені стебла трави, де-не-де прикрашені червоними маками. Якби хтось дивився на цей краєвид, стоячи на тому березі річки Епт, я впевнена, що це здалося б йому схожим на картину імпресіоніста. Гармонія кольорів,

забарвлених світанковими променями, і тільки малесенький чорний жалобний штрих на задньому плані.

Той штрих — стара жінка в темному одязі. Це я!

Невловима меланхолійна нотка.

Знову закричала:

— Нептуне!

Я залишалася тут протягом кількох довгих хвилин, насолоджуючись цим нетривалим спокоєм, аж поки не з'явився бігун. Він проминав мене. Навушники від плеєра у вухах. Футболка. Кросівки. Він з'явився на лузі, ніби заблукалий у часі. Він перший, хто порушив гармонійну картину цього дня, потім з'являться інші. Я привітала його ледве помітним кивком, він кивнув у відповідь і побіг далі під тріскотіння цикад, на яке скидалася музика, що лунала з його навушників. Я бачила, як він повернув у бік бюста Моне, до водоспаду й греблі. Певно, бігун повертався вздовж маленької річки, остерігаючись ускочити в бруд на узбіччі дороги.

Я сіла на лавку й чекала, що буде далі. Це неминуче.

На парковці біля луку досі не було жодного автобуса. Аж тут поліційна автівка поспіхом зупинилася на узбіччі шосе Руа, поміж кладкою та моїм млином. За двадцять кроків від потопленого тіла Жерома Морваля.

Я підвелася.

Не наважилася востаннє покликати Нептуна й зітхнула. Зрештою він знав дорогу. Млин Шеннв'єр зовсім поряд. Я ще раз подивилася на поліціантів, що виходили з машини, і пішла. Поверталась додому. З вежі млина, з того вікна, що на четвертому поверсі, можна значно краще роздивитись, що відбувається навколо.

До того ж так безпечніше.

2

Інспектор Лоренс Серенак спочатку відмежував периметр на кілька метрів навколо трупа, протягнувши широку пластикову стрічку

помаранчевого кольору й закріпивши її на гілках дерев, що росли над струмком.

Зважаючи на місце злочину, попереду чекало складне розслідування. Серенак заспокоював себе думками про те, що в нього гарна професійна інтуїція. Йому зателефонували з комісаріату Вернона й наказали з'явитися з трьома іншими колегами. Найближчим часом головним завданням першого, агента Лувеля, було тримати на відстані витріщак, які вже юрмилися на берегах річки. У це навіть важко повірити. Щойно поліційне авто їхало безлюдною місциною, аж ось за кілька хвилин, здавалося, усі мешканці стали стікатися до місця вбивства. Адже йшлося саме про вбивство. Не треба було три роки навчатись у поліційній школі Тулузи, щоб бути в цьому впевненим. Серенак знов оглянув відкриту рану на серці, розтрощену верхню частину черепа й занурену у воду частину голови. Агент Морі, чи не найдосвідченіший експерт-криміналіст із комісаріату Вернона, обережно вивчав сліди на землі біля трупа та робив зліпки з гіпсового розчину, який миттєво застигає. Саме Серенак скомандував це виконати, перш ніж сам наблизився до трупа. Цей чоловік мертвий, тож не втече, ба й не воскресне. У жодному разі не можна затоптувати місце злочину, поки все не сфотографують і не розкладуть по пакетах.

На мосту з'явився інспектор Сільвіо Бенавідес. Він відсапувався. Кілька місцевих відступили вбік, щоб дати йому дорогу. Серенак відрядив його з фотографією в містечко Живерні, розташоване одразу на північ від цього місця, щоб там зібрати перші дані, тобто ідентифікувати вбитого. Інспектор Серенак працював у відділку Вернона віднедавна, проте швидко второпав, що Сільвіо Бенавідес дуже добре вміє виконувати накази, старанно організовувати будь-що та ретельно архівувати. Ідеальний заступник у певному сенсі. Можливо, йому дещо бракує ініціативності, а ще — Серенак це відчував — він радше надміру боязкий, аніж недостатньо компетентний. Відданий чоловік! Зрештою так, відданий. Як поліціант він відданий своїй справі. Бо загалом Бенавідес міг би сприймати свого безпосереднього керівника — інспектора Лоренса Серенака, новачка, котрий щойно покинув стіни поліційної школи Тулузи, — як якийсь невизначений об'єкт у їхній професії. Серенака, який навіть не мав

звання комісара, несподівано призначили керівником у комісаріаті поліції Вернона чотири місяці тому — то чи можуть на півночі від Сени сприйняти серйозно поліціанта, якому й тридцяти років не виповнилося і який розмовляв зі злочинцями, наче з товаришами, ще й із провансальським акцентом, а також дивився на злочини з помітним цинізмом?

«Важко сказати напевне», — думав Серенак. Адже люди тут переживали такий стрес. І хіба тільки в поліції! Скрізь! А тим паче тут, у Верноні, цьому великому паризькому передмісті, що тільки формально належить до Нормандії. Інспектор добре знав мапу свого округу, межа з Іль-де-Франс пролягала в Живерні, за кількасот метрів звідси, уздовж основного русла річки. Однак усі тутешні вважали себе нормандцями, а не парижанами. Тут цим пишалися. Такий собі своєрідний снобізм. Один тип якось серйозно розповідав Серенакові, що річка Епт, цей сміховинний струмочок, що колись розмежовував Францію та англо-нормандське королівство, бачила більше смертей, ніж Маас чи Рейн.

От бовдури!

— Інспекторе...

— Клич мене Лоренс, хай йому грець. Я тобі вже казав.

Сільвіо Бенавідес не наважувався. Інспектор Серенак говорив йому це перед агентами Лувелем і Морі, перед понад десятком витріщак і трупом, що лежав у калюжі власної крові. Дуже вдалий час, щоб обговорити, чи варто переходити на «ти».

— Гм. Так, гм, добре, шефе. Я вважаю, що треба діяти дуже обачно. Ідентифікувати жертву було нескладно. Його тут усі знають. Здається, це впливова особа. Жером Морваль. Відомий хірург-офтальмолог, його кабінет розташований на проспекті Прюдон у Парижі, у Шістнадцятому окрузі. Мешкає в одному з найкрасивіших будинків нашого містечка, на вулиці Клода Моне, номер сімдесят один.

— Мешкав, — уточнив Серенак.

Сільвіо не реагував. Вираз обличчя в нього, як у новобранця, котрий щойно дізнався, що його відправляють на Російський фронт, і залюбки втік би звідси світ за очі. Як в інспектора, що перевівся на Північ, до цих диваків... Як у поліціанта, призначеного на посаду в Нормандії.

Цей образ змушував Серенака усміхнутися. Це він, а не його заступник, мав би стояти тут із кислою міною.

— Гарзд, Сільвіо, — сказав Серенак. — Гарна робота. Поки що немає чим перейматися. Біографію уточнюватимемо потім.

Серенак зірвав помаранчеву стрічку.

— Людó, що там з відбитками? Можна підійти? Не заважатиму?

Людóвік Морі дозволив. Поліціант забрав із собою різні гіпсові зліпки, а тим часом інспектор Серенак ступив у багнюку над струмком. Схопився однією рукою за гілку найближчого ясеня, а другою вказував на нерухоме тіло.

— Підійди, Сільвіо. Подивись. Тобі не здається дивною послідовність дій у цьому злочині?

Бенавідес наблизився. Лувель та Морі також обернулися, ніби вони присутні на іспиті свого безпосереднього керівника.

— Хлопці, погляньте на рану, он там, під піджаком. Очевидно, Морваля вбили гострим предметом. Ножем або чимось схожим. Простісінько в серце. Навіть без висновку судових медиків можна припустити, що це й стало причиною смерті. Проте якщо уважно роздивитися відбитки в багнюці, помітно, що тіло тягнули кілька метрів до берега. Нащо стільки зусиль? Нащо переміщувати труп? Потім убивця схопив камінь або інший важкий предмет і спробував розтрити йому верхню частину черепа й скроню. І знову запитання: з якої бісової причини?

Лувель, ледь здійнявши руку, зняковіло припустив:

— Може, Морваль іще не був мертвий?

— Авжеж, — протяжливо мовив Серенак. — Зважаючи на розміри рани в серці, не дуже я в це вірю. А якщо Морваль і був ще живий, чому вбивця вдруге не всадив йому ножа? Навіщо його тягти, а тоді пробивати череп?

Сільвіо Бенавідес не відповів. Людóвік Морі оглянув місце. На березі лежав залитий кров'ю камінь завбільшки з футбольний м'яч. Він зняв з його поверхні всі можливі відбитки.

— Тому що камінь був поблизу. Він узяв те, що було під рукою, — намагався пояснити Морі.

У Серенака засвітились очі.

— Тут я з тобою не згоден, Людо. Пильно роззирніться, хлопці. Є дещо дивніше. Погляньте на берег, метрів на двадцять в обидва боки. Що ви бачите?

Інспектор Бенавідес і двоє агентів оглядали місцину вздовж річки, але не розуміли, до чого веде Серенак.

— Жодної каменюки! — вигукнув мало не тріумфально Серенак. — Уздовж усього струмка більше немає каміння. А якщо роздивитись цей камінь зблизька, не виникає сумнівів, що його принесли. Адже на ньому немає сухої землі, і до того ж трохи притолочена трава під ним зовсім свіжа. То якого біса він тут лежить, такий доречний? Убивця і його теж приніс, це ж очевидно.

Агент Лувель пробував відвести місцевих мешканців подалі, до правого берега річки, ближче до мосту, який вів до містечка. А Серенакові, здавалося, публіка аж ніяк не заважала.

— Хлопці, — вів далі інспектор, — підбиймо підсумки. У нас складається така ситуація: Жерома Морваля вбивають на шосе, без сумніву, смертельним ударом у серце. Потім убивця відтягує його на шість метрів, до струмка. Це перфекціоніст, тож він відшукує поблизу камінь, — а ця штука завважки не менш як двадцять кіло — і відтак повертається, маючи на меті розтроцити Морвалю череп. І це ще не все. Погляньте, як тіло розташоване в струмку: голова майже цілком занурена. Таке положення здається вам природним?

— Ви ж щойно це сказали, шефе, — майже роздратовано відповів Морі. — Убивця вдарив Морваля каменем на березі струмка. Потім жертва скотилась у воду.

— Ніби випадково, — іронізував Серенак. — Один удар каменем — і голова Морваля в річці. Ні, хлопці, я ладен закластись. Візьміть камінь і розбийте голову Морвалю. Тут, на березі. Жодного разу з тисячі голова трупа не опиниться у воді сама по собі, занурена сантиметрів на десять углиб. Панове, я вважаю, що розгадка значно простіша. Ми маємо справу в певному сенсі з потрійним убивством тієї самої людини. Один — штрикнув ножом. Два — розтрощив голову. Три — втопив. — Його губи склались у посмішку. — Ідеться про когось цілеспрямованого. Упертого. І дуже злого на Жерома Морваля.

Лоренс Серенак повернувся до Сільвіо Бенавідеса, усміхаючись.

— Хтось хотів аж тричі вбити нашого офтальмолога, йому не пощастило. Та, зрештою, це краще, ніж убивства трьох різних людей, чи не так?

Серенак підморгнув інспекторові Бенавідесу, і той ще дужче збентежився.

— Я не хочу сіяти паніку в містечку, — додав він, — проте все на цьому місці злочину здається мені невинуватим. Не знаю чому, але складається враження, що це майже композиція, відтворення полотна. Ніби кожна деталь була ретельно дібрана. Саме це місце, у Живерні. Те, як розвиваються події. Ніж, камінь, утоплення...

— Помста? — підказав Бенавідес. — Своєрідний ритуал? Саме про це ви думаєте?

— Не знаю, — відповів Серенак. — Побачимо. Зараз мені здається, що це все не має жодного сенсу. Проте в чому я справді впевнений: убивця знає, в чому сенс.

Лувель мляво відтіснив роззяв на мосту. Сільвіо Бенавідес усе такий самий мовчазний, зосереджений, ніби сортує потік слів Серенака, прагнучи відрізнити здоровий глузд від провокації.

Раптом темна тінь виринула з тополиного гаю, з того боку, де луг, пройшла під помаранчевою стрічкою й зупинилася на березі посеред багнюки. Агент Морі марно намагався її затримати.

Німецька вівчарка!

Собака радісно терся об джинси Серенака.

— Отакої, — проказав інспектор, — наш перший несподіваний свідок.

Він звернувся до місцевих, що з'юрбилися на мосту.

— Хтось знає цього собаку?

— Так, — без вагань відповів старигань, одягнений як художник, у велюрові штани та твідовий піджак. — Це Нептун. Пес із містечка. Його часто тут можна зустріти. Він бігає за тутешніми дітлахами. І за туристами. Він, так би мовити, частина пейзажу.

— Ходи-но сюди, здорованю, — сказав Серенак, присідаючи навпочіпки перед Нептуном. — Отже, це ти наш перший свідок? Розповідай, ти його бачив, цього нашого вбивцю? Ти його знаєш?

Зайдеш потім до мене, щоб дати свідчення. Тут у нас іще є кілька справ.

Інспектор відламав гілку верби та відкинув її на кілька метрів. Нептун долучився до гри. Побіг і повернувся. Сільвіо Бенавідес подивовано спостерігав за діями начальника.

Нарешті Серенак підвівся. Тривалий час він роззирався: ось кладка із цегли та суміші глини із соломою; місток через річку; дивна недоладна фахверкова споруда позаду із чимось на зразок чотириповерхової вежі, на стіні якої можна прочитати: «Млин Шеннв'єр». «Не слід нічого залишати без уваги, — думав він, — треба обійти всіх потенційних свідків, навіть зважаючи на те, що вбивство, поза сумнівом, скоєно десь о шостій ранку».

— Мішелю, зроби так, щоб люди відійшли подалі. Людо, передай мені гумові рукавички, зараз оглянемо кишені нашого офтальмолога, хай навіть доведеться намочити ноги. Нам-бо не слід чіпати тіло.

Серенак зняв кросівки, шкарпетки, закотив джинси до литок, натягнув рукавички, що їх передав йому агент Морі, й отак босоніж спустився в струмок. Лівою рукою він тримав тіло Морваля, тимчасом як правою обшукував його піджак. Видобув шкіряний гаманець і простяг його Бенавідесу. Той розтулив його й перевірів посвідчення.

Жодного сумніву, це справді Жером Морваль.

Він далі досліджував кишені вбитого. Носовички. Ключі від машини. З правої руки в рукавичці він перекладав усе в ліву, а потім — до прозорих пакетів.

— Хай тобі дідько! Що це?..

Пальці Серенака витягли із зовнішньої кишені зібганий шматок картону. Інспектор опустив очі. Це звичайна листівка. На ній — «Водяні лілії» Моне, етюд у блакитних тонах. Такі репродукції продавали мільйонами по всьому світу. Серенак перевернув картку.

Текст короткий, написаний друкованими літерами: «ОДИНАДЦЯТЬ РОКІВ. З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ!»

А трохи нижче — вузька смужка паперу, яку звідкись вирізали й наклеїли на картку. На ній напис: «Хто мріє — злочинець. Чекає на мрійника кара».

Чорт забирай.

Раптово інспектор відчув, що вода в річці крижана, немов сталеві кайданки. Він гукнув до витріщак, що стояли навпроти, на побудованій за місцевим нормандським звичаєм кладці, з'юрмившись, ніби чекали на автобус:

— У нього були діти, у цього Морваля? Припустімо, одинадцяти років?

Художник у велюрі й твиді знову не забарився з відповіддю:

— Ні, месьє комісарє. Точно ні!

Та нехай йому грець.

Вітальна листівка потрапила в руки інспектора Бенавідеса. Серенак підвів голову, спостерігаючи. Кладка. Місток. Млин. Живерні прокинулося. Трохи далі можна розгледіти сади Моне. Луг і тополі.

Хмари торкнулися пагорбів, укритих лісами.

Ті сім слів крутилися в його голові.

Раптом в інспектора з'явилася впевненість: щось не на місці на цій імпресіоністській листівці.

3

З вежі млина Шеннв'єр я стежила за слідчими. Той, що в джинсах, головний, і досі стоїть у воді, решта троє — на березі річки, оточені цим дурним натовпом з понад тридцяти осіб, які не прогавають нічого з того, що відбувалося, ніби дивилися виставу вуличного театру. Або річкового театру, якщо вже зовсім точно і якщо такий існує.

Я всміхалася сама до себе. Чи не вважаєте ви, що це безглуздо — ця гра слів наодинці з собою? А хіба я не така дурна, як ці роззяви з натовпу, лише через те, що я на балконі? Проте тут таки краще, можете повірити мені. Добре стежити, коли тебе ніхто не бачить.

Вагалася. І сміялася з того, що вагалася. Нервовим сміхом.

Що мені робити?

Слідчі щойно дістали з авто великий білий пластиковий пакет, певно, для того щоб забрати труп. Набридливе запитання не давало мені спокою. Що мені робити? Чи мусила я звернутися до поліції? Чи мала розповісти слідчим агентам із комісаріату Вернона геть усе, що знала?

А чи здатні ті нишпорки повірити в маячню старої схибленої жінки? Може, краще помовчати й почекати? Постежити, побавитись у маленьку мишку й подивитися, як надалі розгортатимуться події? До того ж мені конче слід було поговорити з вдовою Жерома Морваля, Патрісією. Так, це я точно маю зробити.

Проте спілкуватися з поліціантами...

Унизу, біля струмка, троє слідчих нахилилися й підняли труп Жерома Морваля, щоб помістити його в пакет, наче якийсь шмат розмороженого м'яса, що спливав водою та кров'ю. Ох і тяжко вони працювали, бідолахи. Вони були схожі на рибалок-аматорів, які спіймали завелику рибу. Четвертий слідчий досі стояв у воді й дивився на них. Звідси мені здалося, що йому байдуже. З того, що могла розгледіти, — він ще й осміхався.

Зрештою я, може, сушила собі голову через дрібниці, та якщо поговорити з Патрісією Морваль — я ризикувала, що й решта будуть у курсі, майже напевне. Тим паче слідчі. Вона така балаклива, ця вдова... А я ще не вдова, у всякому разі не зовсім.

Заплющила очі на мить.

Лише на мить.

Я вирішила.

Ні, я не говоритиму з поліцією! Я перетворюся на сіру мишу, геть непомітну. Принаймні на кілька днів. Власне, якщо слідчі захочуть мене знайти, вони зможуть — у своєму віці я вже не так прудко бігаю. Усе, що вони мають робити, — іти за Нептуном...

Я розплющила очі й подивилася на свого собаку. Він лежав за кілька десятків метрів від поліціантів, у папороті. Нептун також не прогавить нічого з того, що відбувалося на місці злочину.

Так, рішення є, я почекаю кілька днів, принаймні доки не стану вдовою. Це нормально, хіба ні? Так уже заведено.

Незабаром буде час, щоб імпровізувати, щоб діяти слушної миті. Залежно від обставин... Якось давно я читала один досить незвичайний детектив. Події розгорталися в англійському маєтку чи десь на кшталт цього. Оповідачем у цій історії був кіт, який бачив усе на власні очі! Він був свідком усього, проте ніхто на нього навіть не звертав уваги. І саме він проводив розслідування! Слухав, спостерігав, усюди пхав носа. Сюжет був так вдало закручений, що наприкінці

можна було подумати, буцімто саме цей кіт і є вбивцею. Отже, не псуватиму вам задоволення. Розв'язку я не розповім, прочитайте цю книжку, якщо випаде нагода... Я це все казала лише для того, аби пояснити, що збираюся робити: стати свідком цієї справи, абсолютно поза підозрою, як той кіт з маєтку.

Я знову дивилася на річку.

Можна сказати, що трупа Морваля нема, його запхали до пластикового пакета. Збоку це скидалося на таку собі нагодовану анаконду; тільки голову видно між двома «щелепами» із застібкою-блискавкою замість зубів. Троє поліціантів на березі річки перевели дух. Звідси здавалося, що вони чекали, коли начальник скомандує діставати сигарету.

ДЕНЬ ДРУГИЙ

14 травня 2010

(Млин Шеннв'єр)

Час перейти на «ти»

4

У шпиталі мене вже дістали з усіма цими документами. Я абияк збирала докупи різнобарвні папери на столі. Рецепти, медичне страхування, свідоцтво про шлюб, папери на майно, результати медичних оглядів. Я розклала все це по конвертах із крафт-паперу. Деякі документи для лікарні, але не всі. Усе разом я зважу та надішлю поштою з Вернона. Непотрібні папери склала в білу теку. Я ще не все заповнила, не все зрозуміла, спитаю потім у медичних сестер. Вони мене вже добре знають. Учора я пробула тут другу половину дня та майже весь вечір.

Тут, у палаті номер сто двадцять шість, доведеться знову вдавати майже вдову, що переймається через свого чоловіка, який незабаром покине її; слухати втішливі слова лікарів, медичних сестер. Їхню брехню.

Мій чоловік доживав останні дні! Я це усвідомлювала. І якби ж то вони знали, як мені на це начхати!

Аби мерщій усе закінчилося! Це єдине, чого просила.

Перш ніж вийти, я наблизилась до дзеркала з облупленою позолотою, що висить ліворуч від вхідних дверей. Подивилась на своє обличчя, таке зморщене, таке холодне. Мертве. Я покрила зібране волосся чорним шарфом. Майже чадрую. Старі жінки тут приречені затулятися, бо ніхто не хоче їх бачити. Так воно є. Навіть у Живерні. Тим паче в Живерні — у цьому містечку, сповненому світла та кольорів. Старі жінки приречені бути в тіні, у темряві, у ночі. Непотрібні. Непомітні. Вони собі проходять. Про них забувають.

Мене це влаштовувало!

Я востаннє обернулася, перш ніж зійти сходами з мого донжону[1]. Саме так найчастіше називають вежу млина Шеннв'єр у Живерні. Донжон. Машинально перевірила, щоб усюди був лад, і водночас покляла свою дурість. Адже ніхто ніколи сюди не заходить. Більше ніхто не прийде, ніколи, але в мене кров закипає від будь-якої дрібниці не на своєму місці. Щось схоже на обсесивно-компульсивний розлад поведінки, як кажуть у репортажах. Невроз нав'язливих станів. А втім, дістав він лише мене.

У найтемнішому куточку є одна деталь, яка мене бентежить. Маю таке враження, що картина трохи змістилася вбік. Я повільно пішла через усю кімнату. Торкнулася правого нижнього кутка рами й вирівняла картину.

Мої «Водяні лілії». У чорних тонах.

Я повісила картину якраз у такому місці, щоб її не змогли побачити з жодного вікна, якщо тільки хтось зуміє зазирнути у вікно на четвертому поверсі вежі, збудованої в нормандському стилі над млином.

Мій прихисток...

Картина висіла в найменш освітленому закутку, у сліпій зоні, так би мовити. Через пільму темні плями на сірій поверхні води видавалися ще зловіснішими.

Жалобні квіти.

Найсумніші з-поміж усіх будь-коли намальованих...

Доклала зусиль, щоб зійти сходами. Я вийшла. Нептун чекав на подвір'ї млина. Я тримала його на відстані свого ціпка, аби він не стрибнув на мою сукню: цей собака ніяк не втямить, що я вже меншою мірою здатна контролювати власну рівновагу. Мені потрібен певний час на те, щоб замкнути всі важезні замки, покласти в'язку ключів до сумки та ще раз перевірити, чи добре все замкнено.

Я обернулася. З вишні, що росла на подвір'ї, облітали останні пелюстки цвіту. Здавалося, їй років сто. Подейкували, це дерево ще бачило Моне! У Живерні люблять вишні. Уздовж парковки поблизу Музею американського мистецтва, який рік тому став Музеєм

імпресіонізму, їх багато насадили. Японські вишні — здається, саме так їх називають. Дещо менші за звичайні, ніби карликові. Як на мене, вони трохи дивні, ці нові екзотичні дерева, можна подумати, що в містечку їх було обмаль. Але що вдієш, так уже є. Здається, американські туристи обожають рожевий колір весняного вишневого цвіту. Якби запитали мою думку, я сказала б, що місця́ для паркування та автівки, вкриті рожевими пелюстками, — це якое́сь дуже полярському, у стилі Барбі. Проте моєї думки ніхто не питає.

Я притисла конверти до грудей, щоб Нептун їх не зіпсував, і заледве почимчикувала вгору вулицею Коломб'є. Не поспішала, відсапувалася в затінку критого входу до готелю, завитого плющем. Автобус на Вернон прибуде лише за дві години. Маю час — мій час, щоб погратися в сіру непомітну мишу.

Ішла вулицею Клода Моне. Рожева алтея та жовтогарячі півники пробивалися крізь гудрон, як пирій уздовж кам'яних фасадів будинків. Це справжній стиль Живерні. Простувала далі в темпі вісімдесятирічної старої. Як завжди, Нептун уже далеко попереду. Зрештою я дісталася готелю «Боді». Вікна найвідомішого закладу Живерні завішані оголошеннями про виставки, мистецькі заходи та фестивалі. До речі, шибки завбільшки такі самі, як афіші. Це дивно: мене завжди цікавило, чи це простий збіг, чи афіші навмисно виготовляли під розмір шибки в готелі, чи архітектор «Боді» був ясновидцем і ще в дев'ятнадцятому столітті, проєктуючи вікна, передбачив стандартний формат майбутніх рекламних плакатів.

Утім, припустила я, що така таїна вас анітрішечки не цікавить... Напроти входу кілька десятків відвідувачів сиділи за столиками кафе просто неба, на залізних зелених стільцях, під жовтогарячими парасолями, чекаючи на ті самі враження, що їх пережили американські художники, які понад сто років тому зупинялися саме в цьому готелі. Це теж дивно, якщо поміркувати. Ці американські художники з минулого століття приїздили сюди, до малесенького містечка в Нормандії, у пошуках спокою та зосередженості. Живерні сьогодні — це щось зовсім протилежне.

Я влаштувалася за вільним столиком і замовила чорну каву. Принесла її нова офіціантка, сезонна робітниця. Вона в короткій

спідниці й маленькому жилеті з імпресіоністським декором — бузкові лілії на спині.

Бузкові лілії на спині — хіба це не дивно?

Я бачила, як змінювалося містечко протягом усього цього часу; іноді мені здавалося, що Живерні перетворилося на великий парк атракціонів. Ба більше — на парк вражень. Вони вигадали схему, саме так мені здається! Залишалося тільки зітхати, мов зла баба, яка бурчить сама до себе, геть нічого не тямлячи. Я ретельно розглядала різномасний натовп навколо себе. Закохані разом вивчали зелений путівник. Троє дітлахів років п'яти вовтузилися на гравійній доріжці, а їхні батьки, мабуть, міркували собі, що краще було б вирушити в басейн, а не до ставка з жабами. Американка, поважний вік якої давався визнаки, намагалася замовити каву по-льєзьки[2] якоюсь голлівудською французькою.

Вони тут.

За три столики від мене. За п'ятнадцять метрів. Звичайно, я їх упізнала. Я ж бачила їх із вікна своєї вежі, з-за фіранок. Інспектор, що занурював ноги в струмок неподалік трупа Жерома Морваля, і його сором'язливий заступник.

Певна річ, дивилися вони в інший бік, на молоду офіціантку. А не на стару сіру мишу.

5

Крізь сонцезахисні окуляри інспектора Серенака фасад готелю «Боді» став радше кольору сепії, у стилі Прекрасної епохи, а ніжки гарненької офіціантки набули мідного відтінку золотавого круасана.

— Гарзд, Сільвіо. Ти знову перевіриш усе вздовж річки. Звісно, усе відправлено до лабораторії: відбитки, камінь, тіло Морваля... Може, щось забули. Не знаю що — кладку, дерева, міст. Побачиш на місці. Пройдешся й роздивишся, може, знайдеш свідків. Я, своєю чергою, не маю вибору, треба йти на зустріч із вдовою, Патрісією Морваль... Ти можеш ввести мене в курс справи та розповісти про цього Жерома Морваля?

— Так, Лор... гм, шефе.

Сільвіо Бенавідес вийняв з-під столу досьє. Серенак не відводив погляду від офіціантки.

— Вип'єш чогось? Пастіс[3]? Келих білого вина?

— Гм, ні-ні. Нічого.

— Навіть кави не вип'єш?

— Ні. Ні. Не турбуйтеся... — Бенавідес вагався. — Добре, чай...

Лоренс Серенак владно звів руку.

— Мадемуазель! Чашку чаю та келих білого вина. Гайяк[4] у вас є?

Він обернувся до заступника.

— Це що, так складно — звертатися до мере на «ти»? Сільвіо, скільки мені? Я на сім чи десять років старший за тебе? Звання в нас однакові. Через те, що я вже чотири місяці очолюю комісаріат Вернона, мені треба викати? На Півдні навіть новобранці звертаються до комісарів на «ти»...

— А на Півночі треба почекати... Це прийде з часом, шеф. От побачите...

— Звичайно, ти маєш рацію. Скажімо, мені ще треба акліматизуватися... навіть якщо так — хай йому грець, мені здається дивним, що заступник називає мене «шеф».

Сільвіо зігнув пальці, ніби не наважуючись заперечувати начальникові.

— Дозвольте припустити, що річ тут не в особливостях Півночі й Півдня. От, як це вам пояснити... Нині мій батько на пенсії, одначе все своє життя він працював будівельником, від Португалії й до Франції споруджував будинки, і навіть молодші за нього господарі зверталися до нього на «ти», а він їм казав «ви». Як на мене, річ у тому, що на тобі — краватка чи спецодяг, які в тебе руки — з манікюром чи в мастилі, розумієте, до чого я хилю?

Лоренс Серенак розстібнув шкіряну куртку та показав сіру майку з короткими рукавами.

— Сільвіо, ти бачиш у мене краватку? Ми обидва інспектори, чорт забирай... — Він відверто всміхався. — Отже, якщо кажеш, що викання з часом мине... Щодо решти, це нічого не змінює: мені до вподоби, як у тобі виявляється твоє португальське коріння — ти такий скромник. Гаразд, то що стосовно Морваля?

Сільвіо схилив голову й старанно прочитав свої записи.

— Жером Морваль народився в цьому містечку й зумів досягти успіху. Його родина мешкала в Живерні, а потім переїхала до Парижа, коли він був ще зовсім малий. Батько Морваля теж був лікарем, терапевтом, проте не мав великого статку. У досить молодому віці Жером Морваль одружився з Патрісією Шерон. Їм тоді ще й двадцяти п'яти років не виповнилося. Далі — казковий талан. Малюк Жером вивчав медицину, його фах — офтальмологія; спочатку з п'ятьма колегами відкрив кабінет в Аньєрі, а потім, коли татусь Морваль помер, інвестував його заощадження та придбав кабінет хірурга-офтальмолога в Шістнадцятому окрузі. Очевидно, справи йшли зовсім непогано. З того, що я зрозумів, він мав репутацію гарного фахівця з проблем катаракти, тому клієнтура в нього була радше літнього віку. Два роки тому повернувся до батьківського дому, купив один із найкращих будинків у Живерні, між готелем «Боді» та церквою...

— Дітей немає?

Офіціантка принесла замовлення й пішла собі. І Серенак, перш ніж заступник устиг відповісти, його перервав:

— Гарненька дівчина, чи не так? Привабливі ніжки, ти згоден?

Інспектор Бенавідес зітхнув, чи то втомлено, чи то збентежено:

— Так... Ні... Це я про Морваля. У них не було дітей.

— Гаразд... А вороги були?

— Морваль жив доволі відлюдкувато. Ні тобі політики. Ні тобі участі в будь-яких асоціаціях абощо... Не було й справжніх друзів... Проте. Він мав...

Серенак зненацька обернувся.

— Дивись! Добридень, це ти...

Бенавідес відчув, як щось волохате прошмигнуло під столом. Цього разу він зітхнув з полегкістю. Серенак простягнув руку до пса, і Нептун об неї потерся.

— Мій єдиний свідок на цю мить, — шепотів Лоренс Серенак. — Привіт, Нептуне!

Собака впізнала своє ім'я. Він притиснувся до інспекторової ноги та крадькома поглядав на цукор у блюдці під чашкою Сільвіо. Серенак погрожував йому пальцем.

— Поводься добре, зрозумів? Ми уважно слухаємо інспектора Бенавідеса. Йому ніяк не вдається вимовити дві фрази поспіль. То що

ти казав, Сільвіо?

Той пильно вдивлявся у свої записи й монотонно вів далі:

— У Жерома Морваля було дві пристрасті. Невгамовні, як то кажуть. Саме їм він присвячував увесь свій час.

Серенак погладив Нептуна.

— Намітився прогрес...

— Отже, дві пристрасті... Якщо коротко — живопис та жінки. Щодо живопису, вочевидь, ми маємо справу зі справжнім колекціонером, а скоріше — це був відданий самоук, палкий шанувальник імпресіоністів, що не дивно. До всього ще й мав примху, так мені розповіли. Жером Морваль мріяв про картину Моне! І не про абияку. Роздобути «Водяні лілії» — ось що взяв собі в голову наш офтальмолог...

Серенак прошепотів на вухо собаці:

— Лише тільки... Моне! Навіть якщо в його кабінеті повертали зір усім вершкам із Шістнадцятого округу, мені здається, придбати «Водяні лілії» все одно не по грошах славного лікаря Морваля... Дві пристрасті, ти казав... Орел — полотна імпресіоністів. А решка — жінки?

— Плітки... Плітки... Хай навіть Морваль ховався тільки наполовину. Сусіди й колеги більше розповідали мені про його дружину Патрісію. Одружилася молодою. Фінансово залежна від чоловіка. Розлучення неможливе. Приречена заплющувати очі, якщо ви розумієте, що я маю на увазі, шефе...

Лоренс Серенак допив свій келих білого вина.

— Ну, якщо це гайяк... — сказав він і поморщився. — Я розумію, що ти хочеш сказати, Сільвіо. Зрештою, він починає мені подобатися, цей лікар. Тобі вже вдалося з'ясувати кілька імен його коханок або роконосців із кримінальними нахилами?

Сільвіо поставив чай на блюдце. Нептун дивився на нього вологими очима.

— Ще ні... Проте очевидно, що стосовно коханок Жером Морваль також мав свою пристрасть...

— Та невже? Неприступна фортеця?

— Можна й так сказати... Тримайтеся міцніше, шефе, бо йдеться про сільську вчительку. Найгарнішу дівчину з цих місць, як вважають. І він

поставив собі за мету заволодіти цим трофеєм.

— І як?

— Далі ще не знаю. Це все, що мені вдалося витягти з розмови з колегами, секретаркою та трьома власниками картинних галерей, з якими він часто працював... Це версія Морваля...

— Вчителька заміжня?

— Так. Її чоловік дуже ревнивий, як здається...

Серенак повернувся до Нептуна.

— Намітився прогрес, мій здорованю. Він сильний, цей Сільвіо, чи не так? Має вигляд дещо скутий, проте насправді це ас, у нього мозок як комп'ютер.

Він підвівся. Нептун подався далі вулицею.

— Сільвіо, сподіваюся, ти не забув чоботи та сітку, щоб борсатися в цій річці. А я підумав висловлювати співчуття вдові Морваль... Вулиця Клода Моне, сімдесят один, чи не так?

— Так. Вам буде важко помилитися. Живерні — маленьке містечко, побудоване на пагорбі. Зрештою, це дві паралельні вулиці: вулиця Клода Моне, що пролягає через усе містечко, і шосе Руа, відомча дорога через долину, вздовж річки. Та ще кілька маленьких вулиць, що примостилися між двох основних. Ось і все.

Офіціантка перейшла вулицю Клода Моне та попрямувала до барної стійки. До стін готелю «Боді» із цегли й обпаленої глини тулилися рожеві алтеї — такі собі іскорки пастельного кольору на тлі вогнища, неначе розпаленого із самих тільки сонячних променів. Серенак замилувався красою цих місць.

6

Сільвіо не помилявся: будинок номер сімдесят один по вулиці Клода Моне, поза всяким сумнівом, був найкрасивішим з-поміж усіх. Жовті віконниці, дикий виноград, що вкривав половину фасаду, вдале поєднання будівельних каменів та фахверкових стін, герані на підвіконнях та у величезних вуличних вазонах. Словом, неперевершений імпресіоністський фасад. У Патрісії Морваль, мабуть,

легка рука або принаймні вона дуже вдало керує маленькою армією досвідчених садівників. А цього добра в Живерні не бракувало.

На дерев'яному ґанку перед входом висів мідний дзвоник. Серенак подзвонив. За кілька секунд за дубовими дверима з'явилася Патрісія Морваль. Очевидно, вона чекала на нього. Поліціант штовхнув двері, і жінка відступила вбік, щоб дати йому дорогу.

Інспектор Серенак завжди цінував саме цей момент у будь-якому розслідуванні. *Перше враження*. Ці кілька митей справжньої фізіології, які треба вміти відчутти. З ким він має справу? З невтішною закоханою чи з черствою та байдужою обивательською? Знедоленою дружиною чи веселою вдовицею? Тепер вона багата. Нарешті вільна. Кінець витівкам її чоловіка. Вона дійсно страждала через жалобу чи тільки вдавала? Зараз нелегко скласти чітке уявлення, тому що почервонілі очі Патрісії Морваль майже не видно крізь масивні окуляри з грубим склом...

Серенак увійшов у коридор. Насправді це великий передпокій, вузький, з високою стелею. Раптом він здивовано заляк. Обидві протилежні стіни, заввишки понад п'ять метрів, укриті двома велетенськими полотнами з ліліями: до речі, їх виконано в досить незвичайній варіації: у червоних і золотих тонах, без неба та вербового гілля. Як було відомо Серенаку, йшлося, поза сумнівом, про репродукцію полотна Моне, яке він написав протягом останніх років свого життя як частину останніх серій робіт десь тисяча дев'ятсот двадцятого року. Цього висновку неважко дійти. Моне дотримувався простої творчої логіки: зосередити свій погляд на вузькому просторі, на єдиному — на центрі ставка, на кількох квадратних метрах, ніби пройти крізь нього. Серенак ступив уперед посеред цього дивного декору. Безперечно, коридору намагалися надати схожості зі стінами музею Оранжері. Але таки до справжніх «Водяних лілій», вивішених на стометрових стінах у цьому паризькому музеї, експозиції в будинку Морвалів ще далеко.

Серенак зайшов до вітальні. Декор класичний, щоправда, дещо перевантажений дивними дрібничками. Понад усе увагу гостя привернули картини. Приблизно з десяток. Оригінали. Як відомо Серенаку, було серед них кілька імен, які вже становили реальну цінність, як художню, так і фінансову. Гребонваль, Ван-Мюльдер,

Габар... Ясна річ, що Морваль мав не тільки гарний смак, а ще й здатність вдало інвестувати. Інспектор подумав: «Якщо вдова зуміє тримати на відстані цих хижаків, котрі полюбляють запах лаку на нових полотнах, вона ще довго не знатиме бідності».

Він сів. Патрісія не затримувалась на одному місці. Вона нервово переставляла речі, які й до того були в ідеальному порядку. Її пурпурний костюм контрастував із дуже блідою та доволі змарнілою шкірою. Серенак дав би їй років сорок, може, менше. Вона не дуже вродлива, але своєрідна напруженість і ця манера тримати себе додавали їй певного шарму. Радше класична, ніж класна чи шикарна, сказав би він. Не зваблива, проте доглянута.

— Інспекторе, ви цілком упевнені, що йдеться саме про вбивство? — Вона вимовила це якимось різким голосом, дещо неприємним. Потім додала: — Мені вже розповіли про те, що сталося. Нещасний випадок не розглядають як версію? Жером міг упасти, вдаритися об камінь і потонути...

— Чом би й ні, мадам? Усе можливо. Треба дочекатися звіту судово-медичних експертів. А на цьому етапі розслідування маю вам зізнатися: переважає радше версія про вбивство. Тож...

Патрісія Морваль крутила в руках маленьку бронзову статуетку Діани-мисливиці, яку взяла з полички буфета. Серенак перебрав на себе ініціативу цієї розмови. Він ставив запитання, Патрісія Морваль відповідала — більшою мірою звуками, ніж фразами, або лише двома-трьома словами, переважно тими самими, хіба що тон дещо змінювала. З високого на пронизливий.

— Жодних ворогів?

— Ні, ні, ні.

— Ви не помітили нічого дивного в останні дні?

— Ні, ні.

— Ваш дім здається величезним. Ваш чоловік мешкав тут?

— Так... Так. Так і ні...

Цього разу Серенак не залишив їй вибору, він не розумів, що саме вона хотіла цим сказати.

— Треба розповісти мені про це докладніше, мадам Морваль.

Патрісія Морваль повільно добирала слова, ніби вона їх рахувала.

— Протягом тижня Жером зрідка бував тут. Він мав квартиру, недалеко від кабінету, у Шістнадцятому окрузі. На бульварі Сюше.

Інспектор записував адресу та одночасно думав про те, що це за два кроки від музею Мармоттан[5]. Навряд чи збіг.

— І часто ваш чоловік не ночував удома?

Мовчання.

— Так.

Патрісія Морваль узялася нервово смикати букет щойно зірваних квітів у високій вазі з японськими мотивами. У Серенака виникла настирлива думка: цей квіт зав'яне. Смерть спаде на цю вітальню. Пил часу осяде й зруйнує цю гармонію кольорів.

— У вас не було дітей?

— Ні.

Мовчання.

— І у вашого чоловіка теж? У нього самого, я маю на увазі?

Свої вагання Патрісія Морваль компенсувала тембром голосу, нижчим на цілу октаву.

— Ні.

Серенак не поспішав. Він дістав копію листівки з «Водяними ліліями», знайдену в кишені Жерома Морваля, перевернув і простягнув удові. Патрісія Морваль вимушена була прочитати ці п'ять надрукованих слів: «ОДИНАДЦЯТЬ РОКІВ. З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ!»

— Цю картку знайшли в кишені вашого чоловіка, — уточнив інспектор. — Може, у вас є кузен? Або діти друзів? Будь-яка дитина, котрій ваш чоловік міг присвятити цю листівку?

— Ні, не знаю. Справді.

Утім, Серенак дав Патрісії Морваль трохи часу подумати, перш ніж додав:

— А ця цитата?

Вони перевели погляди на картку та прочитали дивні слова: «Хто мріє — злочинець. Чекає на мрійника кара».

— Жодної думки! Мені шкода, інспекторе...

Вона здавалася відверто байдужою. Серенак поклав листівку на стіл.

— Це копія, можете залишити її собі, у нас є оригінал. Я дам вам час подумати... Якщо пригадаєте щось...

Патрісія Морваль дедалі менше метушилася по кімнаті, немов муха, яка збагнула, що їй не втекти зі склянки. Серенак вів далі:

— Чи були раніше у вашого чоловіка неприємності, я маю на увазі, у професійній сфері? Не знаю, приміром, невдала хірургічна операція? Незадоволений клієнт? Скарги?

Аж раптом муха в склянці знову стала агресивною.

— Ні! Ніколи. На що саме ви натякаєте?

— Ні на що. Ні на що. Запевняю вас.

Інспектор перевів погляд на картини на стінах.

— У нього був неабиякий смак до живопису. Як ви вважаєте, він міг, так би мовити, бути втягнутим у незаконну торгівлю, зберігання, навіть без його відома?

— Що ви хочете сказати?

Голос вдови знов став різким та ще неприємнішим. «Це ж класика», — подумав інспектор. Патрісія Морваль не хоче сприймати реальність убивства. Припустити, що чоловіка вбили, — означає припустити, що хтось міг ненавидіти його достатньо, щоб убити... Це означає припустити, що її чоловік був у певній мірі винуватим. Серенак зрозумів це. Він мусив кинути світло на темний бік жертви та водночас не налаштувати вдову проти себе.

— Нічого я не хочу сказати, нічого конкретно. Запевняю вас, мадам Морваль. Я просто шукаю якийсь слід. Мені розповідали про його... скажімо, пошуки... Бажання володіти картиною Моне... Це було...

— Щирісінька правда, інспекторе. Це була мрія. Жерома вважали одним з найкращих знавців Клода Моне. Так, мрія. Володіти картиною Клода Моне. Для цього він тяжко працював. Він був надзвичайно обдарованим хірургом. Він заслуговував би на це. Він був людиною сильних пристрастей. І картина йому потрібна була не будь-яка. «Водяні лілії». Не знаю, чи зможете ви зрозуміти, проте саме це він і шукав. Полотно, що було написане якраз тут, у Живерні. У його містечку.

Після цієї вдовиної тиради Серенак замислився. *Перше враження!* Після кількох хвилин розмови з Патрісією Морваль у нього склалося уявлення про її скорботу. І попри все вона дедалі дужче здавалася невітійною вдовою, яка щиро й пристрасно кохала чоловіка, а не байдужою самотньою жінкою.

— Мені дуже шкода, що я надокучаю вам, мадам Морваль. Я маю на меті одне: викрити вбивцю вашого чоловіка. Мені доведеться поставити вам запитання... більш особисті.

Здавалося, Патрісія Морваль завмирала в тій самій позі, що й оголена жінка з картини Ґабара на протилежній стіні.

— Ваш чоловік не завжди був, скажімо... вірним. Як ви вважаєте...

Серенак помітив емоції Патрісії. Ніби невидимі сльози намагалися загасити пожежу десь усередині.

Вона перервала його:

— Ми з чоловіком познайомилися ще зовсім юними. Він довго залицявся до мене, дуже довго, до мене та до інших. Лише через кілька років я піддалася. В юності він був не таким хлопцем, про яких мріють дівчата. Не знаю, чи розумієте ви, що я хочу вам пояснити. Поза всяким сумнівом, він був дещо надміру серйозним, занадто нуднуватим... Він... Йому бракувало довіри до протилежної статі. А це одразу відчутно. Потім із часом він став упевненішим у собі, звабливішим, цікавішим. Я думаю, інспекторе, у цьому є й моя заслуга. Також він став заможнішим. У зрілому віці Жеромові треба було взяти кілька реваншів у стосунках із жінками... Із жінками, інспекторе. А не зі мною. Не знаю, чи зможете ви це збагнути.

«Сподіваюся на це», — думав Серенак, не забуваючи також про те, що йому потрібні імена, факти, дати.

Пізніше...

Патрісія Морваль наполягала:

— Я сподіваюся від вас такту, інспекторе... Живерні — маленьке містечко, тут і кількох сотень мешканців не буде. Не вбивайте Жерома вдруге. Не брудніть його. Він на це не заслуговує. Тільки не це.

Лоренс обнадійливо кивнув.

Перші враження... Він лише підтвердив свою впевненість. Так, Патрісія Морваль кохала свого Жерома. Ні, вона не вбила б його заради грошей.

А з любові — хто знає...

Остання деталь приголомшила, саме ці квіти в японській вазі переконали його: час зупинився в цьому будинку. Годинник став саме вчора! У цій вітальні кожен квадратний сантиметр іще дихав пристрастями Жерома Морваля. Тільки його пристрастями. І так усе й

залишиться, назавжди. Картини ніколи не знімуть зі стін. Книжки на полицях бібліотеки вже ніколи не розгорнуть. Усе зостанеться незрушним, як у спорожнілому музеї, зведеному на спогад про когось, кого вже всі давно забули. Шанувальник мистецтва, який не залишить нічого після себе за заповітом. Прихильник жінок, за котрим жодна, безперечно, не плакатиме. Окрім його дружини, яку він зраджував.

Усе життя збирати репродукції. А тепер їх навіть нема кому залишити.

Світло на вулиці Клода Моне було інспекторові в обличчя. Менш ніж за три хвилини Сільвіо з'явився на другому кінці вулиці, босоніж, штани закаляні болотом. Це забавляло Серенака. Сільвіо Бенавідес — класний хлопець. Безумовно, хитріший, ніж хоче показати. Дивлячись крізь сонцезахисні окуляри, Лоренс Серенак неспішно розглядав силует свого заступника, чия тінь падала на стіни будинків. Власне кажучи, Сільвіо не худий. Сказати «вузький» було б точніше, тому що, хай би як це парадоксально, природжена огрядність нагадувала про себе крізь картату сорочку, застебнуту до самої шиї та перетягнуту паском штанів бежевого кольору. «Сільвіо у профіль ширший, ніж у фас», — глузливо подумав Серенак. Циліндр! Це не робило його негарним, саме навпаки. Додавало певної тендітності, яку можна б порівняти зі стовбуром молодого деревця, гладеньким та гнучким, здатним зігнутися, але не зламатися.

Сільвіо наблизився з усміхом на вустах. Зрештою, що Серенаку найменше подобалося у своєму заступникові, принаймні фізично, так це його манія зачісувати коротке й рідке волосся назад або вбік, із проділом, як у семінариста. Нормальної зачіски було б досить, щоб цілком змінити його. Сільвіо Бенавідес зупинився перед ним, руки в боки.

— Ну що, шефе... Як вдова?

— Овдовіла. Дуже, дуже овдовіла. Ну, а як щодо твоєї експертизи?

— Нічого нового... Я поспілкувався з кількома сусідами, проте вони спали під час убивства й нічого не знають. Щодо інших доказів, побачимо. Усе в лабораторії... Повертаємося?

Серенак зиркав на годинник. 16:30.

— Так... Але тільки ти. У мене важлива зустріч...

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте,
будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ